

Sygn. akt IC 407/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO M. Wurm – Klag

Protokolant: Aleksandra Olszycka

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2016 r. w Świdnicy

sprawy z powództwa M. O.

przeciwko I. M.

o złożenie oświadczenia woli

oddala powództwo.

Sygn. akt *IC 407/16*

UZASADNIENIE

Powód M. O. wniósł o nakazanie pozwanej I. M. złożenie oświadczenia woli, którego treścią było przeniesienie własności nieruchomości w związku z odwołaniem darowizny.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że pozwana wykazuje się w stosunku do niego rażąco niewdzięcznością. W dniu (...) r. pozwana wulgarnie wyzywała powoda i pchnęła go na drzwi. Po tym incydencie powód źle się poczuł. Powód uwierzył pozwanej, że zawsze będzie mógł liczyć na jej pomoc i opiekę. Pozwana nie interesowała się nim, gdy przebywał w szpitalu. Powód zarzucał, że przy podpisywaniu umowy darowizny został oszukany, gdyż chodziło mu o umowę dożywocia, a nie o służebność mieszkania i że pozwana od początku działała w złej wierze. Powód złożył pisemne oświadczenie o odwołaniu darowizny oraz wezwał pozwaną, aby w terminie miesiąca od doręczenia jej oświadczenia o odwołaniu darowizny przeniosła na rzecz powoda przedmiot darowizny. Pozwana nie zastosowała się do skierowanego do niej wezwania.

Pozwana I. M. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa.

Swoje stanowisko uzasadniła tym, że podczas zawierania umowy darowizny powód znał treść tej umowy, gdyż notariusz ją odczytał i powód nie wniósł do jej treści żadnych uwag. Wbrew twierdzeniom powoda z umowy wynika służebność mieszkania polegająca na prawie nieodpłatnego i dożywotniego zamieszkiwania i korzystania. Pozwana zarzuciła, że powód nie poinformował jej o swoim wypadku, w wyniku którego stracił palce. Pozwana podała, że zamieszkuje w W. oddalonym od Z. około 30 km, dlatego nie jest możliwe, by wywoływała awantury, o których mowa w pozwie. Pozwana podniosła również, że powód jest (...) Gminy S., jest (...) w Z., dlatego nie jest prawdą, że jego stan zdrowia jest zły i że jest bezradny oraz wymaga opieki i pomocy innych osób. Pozwana wskazała, że powód zawarł związek małżeński z Z. C., która namawiała go, by sprzedał całe gospodarstwo i by wyjechali do jej rodziny do N.. Pozwana podała również, że powód chce przeniesienia na jego rzecz przedmiotu darowizny, gdyż zamierza darować nieruchomość swojej obecnej żonie Z. C.. Pozwana podkreślała, że

między stronami nie ma żadnych zatargów, gdyż strony nie zamieszkują razem. Podała, że powód pisze do niej listy, w których wypisuje nieprawdziwe rzeczy. Pozwana wskazała, że po śmierci jej matki (żony powoda), powód ponownie zawarł związek małżeński i że jego obecna żona Z. C. manipuluje nim.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Umową darowizny z dnia 27 lutego 2015 r. sporządzoną przez notariusza A. S. w Kancelarii Notarialnej w K., repertorium A nr 1262/2015, M. O. podarował córce I. M. udział 4/6 części w zabudowanej działce nr (...) o powierzchni 0,7004 ha, położonej w Z. nr (...). Jednocześnie pozwana I. M. ustanowiła na rzecz swojego ojca M. O. i na rzecz swojego syna K. D. służebność mieszkania polegającą na prawie nieodpłatnego i dożywotniego zamieszkiwania i korzystania z budynku mieszkalnego posadowionego na działce nr (...) objętej księgą wieczystą nr (...), a M. O. i K. D. wyrazili na to zgodę.

(dowód: umowa darowizny z 27.02.2015 r., k. 6 – 8v.)

W dniu 15 września 2015 r. powód złożył pisemne oświadczenie woli o odwołaniu darowizny. Jako powód odwołania darowizny wskazał rażąco niewdzięczność I. M.. Wezwał jednocześnie pozwaną, aby w terminie miesiąca złożyła oświadczenie woli o przeniesieniu na jego rzecz przedmiotu darowizny.

(dowód: oświadczenie o odwołaniu darowizny z 15.09.2015 r. wraz z potwierdzeniem nadania, k. 3 – 4v.)

Sąd zważył:

Powództwo należało oddalić.

Rażącą niewdzięcznością w rozumieniu art. 898§1 k.c. jest tylko takie działanie lub zaniechanie obdarowanego, które jest skierowane przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym, tj. obdarowany zmierza w sposób świadomy i celowy do wyrządzenia darczyńcy poważnej krzywdy.

Ustalając zakres znaczeniowy pojęcia „rażąca niewdzięczność” należy szczególną uwagę poświęcić użytemu określeniu „rażąca”. Samo pojęcie „niewdzięczność” obejmuje zachowania zasługujące na ujemną ocenę. Sprecyzowanie przez ustawodawcę, iż podstawą odwołania darowizny stanowi rażąca niewdzięczność oznacza, że nie każde naganne zachowanie obdarowanego względem darczyńcy uzasadnia odwołanie darowizny, lecz tylko takie, które stanowi przewinienie o wysoce ujemnym ciężarze gatunkowym. Użycie przez ustawodawcę określenia „rażąca” wskazuje na to, iż jego intencją było objęcie hipotezą art. 898§1 k.c. wyłącznie przewinień o najwyższym ciężarze gatunkowym. Za rażąco naganne zachowanie można uznać tylko takie, które w sposób oczywisty, bez głębszej analizy, istotnie godzi w podstawowe zasady moralne, obyczajowe i społeczne. Stąd jakkolwiek darowizna wytwarza stosunek między darczyńcą a obdarowanym wyróżniający się etycznym obowiązkiem wdzięczności, sankcja prawna w postaci prawa odwołania darowizny przewidziana jest nie za każde pogwałcenie tego obowiązku, lecz tylko za dopuszczenie się ciężkich uchybień wobec darczyńcy. Reasumując, niewdzięczne będzie każde zachowanie obdarowanego, niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, lecz aby zostało uznane za „rażąco niewdzięczne”, musi cechować je znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2000 roku I CKN 919/98, opubl. LEX nr 50820 oraz wyrok z dnia 26 września 2000 r. III CKN 810/00, opubl. LEX nr 51880).

Przytoczony przepis nie definiuje przesłanki rażącej niewdzięczności, ani nie precyzuje kryteriów, które należy brać pod uwagę przy ocenie zachowania obdarowanego. W doktrynie i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że przesłanka ta musi być oceniana przy zastosowaniu kryteriów zobiektywizowanych. O istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności,

rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych, które nie wykraczają poza wypadki życiowych konfliktów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 roku, I CSK 278/11, niepubl.). Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie się obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo mieniu darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych (rodziny) łączących go z darczyńcą oraz obowiązku wdzięczności.

Na podstawie faktów przedstawionych przez powoda nie można przyjąć, że powód udowodnił, że pozwana dopuściła się rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898§1 k.c. uzasadniającej odwołanie darowizny. Podkreślić należy, że ocena skuteczności odwołania darowizny dokonywana jest według stanu z daty złożenia oświadczenia w tym przedmiocie. Badaniu zatem podlega czy w momencie złożenia tego oświadczenia istniały przesłanki przewidziane w art. 898§1 k.c.

z uwzględnieniem treści złożonego oświadczenia o odwołaniu darowizny. Wyrok uwzględniający powództwo ma charakter wyłącznie deklaratoryjny i jest wynikiem uznania, że fakty przywołane w oświadczeniu o odwołaniu darowizny spowodowały, że odwołanie darowizny było skuteczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2011 r., sygn. akt III CSK 260/11, LEX nr 1108815, wyrok Sądu Apelacyjnego

w P. z 4 lipca 2013 r., sygn. akt I ACa 571/13, LEX nr 1353805). Powód nie udowodnił, że zaistniała podstawa do odwołania darowizny podana w jego oświadczeniu o odwołaniu darowizny z dnia 15 września 2015 r. W ocenie Sądu interpretacja treści oświadczenia o odwołaniu darowizny nie daje podstaw do badania innych zachowań pozwanej z punktu widzenia spełnienia przesłanek do odwołania darowizny.

W powyższym oświadczeniu powód wskazał jako podstawy odwołania darowizny, agresję fizyczną, znęcanie psychiczne, wyzwiska, popychanie i brak wsparcia. Takie zachowanie pozwanej jest zdaniem powoda przejawem rażącej niewdzięczności. Z twierdzeń obu stron wynika, że pozwana zamieszkuje w innej miejscowości. Powód nie przedstawił żadnych przekonujących argumentów wskazujących na to, że pozwana, zamieszkująca w miejscowości oddalonej około 30 km od miejsca zamieszkania powoda, przyjeżdża do niego tylko w tym celu, by zachowywać się wobec niego w sposób opisany w powyższym oświadczeniu.

Podkreślenia również wymaga, że zgodnie z art. 6 k.c., obowiązek udowodnienia określonych faktów spoczywa na tej stronie, która wywodzi z nich skutki prawne. Procesowym odpowiednikiem tego przepisu jest art. 232 k.p.c., zgodnie z którym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Dokonanie ustaleń zgodnie z podniesionymi przez stronę twierdzeniami uzależnione jest od naprowadzenia dowodów na objęte nimi okoliczności, bądź też zaistnienia sytuacji przewidzianej w dyspozycjach przepisów art. 229-231 k.p.c. pozwalającej na uznanie tych twierdzeń za przyznane lub wynikające z domniemań faktycznych. Twierdzenie strony nie stanowi dowodu i nie może stanowić samoistnej podstawy ustaleń. Jeśli zaś dowód z zeznań strony nie koresponduje z pozostałym materiałem dowodowym, to odmowa przyznania mu wiarygodności jest w pełni uzasadniona.

Zakres postępowania dowodowego wyznaczają z jednej strony okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, z drugiej skutecznie podjęta przez strony inicjatywa dowodowa. Sąd nie jest zobowiązany do poszukiwania dowodów na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia oraz prowadzenia postępowania dowodowego w celu ich wyjaśnienia. Ciężar dowodzenia spoczywa na tym, kto wywodzi z danej okoliczności skutki prawne (art. 6 k.c.), a obowiązek przedstawienia dowodów skierowany jest do stron (art. 232 k.p.c.). Możliwość dopuszczenia dowodu z urzędu ograniczona jest do sytuacji szczególnych i nie może skutkować wyręceniem strony z obowiązku przedstawiania dowodu, a tym samym godzić w zasadę kontrydiktoryjności

i równości stron w procesie. Zasada kontrydiktoryjności czyniąc ze stron dysponentów prowadzonego postępowania nakłada na sąd obowiązek wydania rozstrzygnięcia w zakresie przez nie wskazanym tj. przy uwzględnieniu twierdzeń stron i przytoczonych na ich poparcie dowodów.

Mając powyższe na uwadze powód nie udowodnił, że zaistniały przesłanki do odwołania darowizny na podstawie art. 898§1 k.c. Zdaniem Sądu dopiero zawinione działania obdarowanej charakteryzujące się dużym natężeniem złej woli, wymierzone przeciwko pozwanemu i będące nagannie moralnie można by uznać za przejaw rażącej niewdzięczności. Takie nie zostały natomiast wykazane.

W ustalonym stanie faktycznym sprawy brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że pozwana zachowała się wobec powoda w sposób rażąco niewdzięczny i dlatego powództwo należało oddalić.